

Voor toediening gereed maken

De spuit met 0,3 ml vaccin wordt bij voorkeur door de apotheek voor toediening gereed gemaakt. Dit wordt gedaan in verband met de korte houdbaarheid na het verdunnen en om verspilling tegen te gaan. De apotheek levert spuitjes die direct toegediend kunnen worden. Indien medewerkers zelf voor toediening gereed maken, volg dan de instructie uit het document “instructie klaarmaken comirnaty”.

Handhygiëne bij het vaccineren

Handen zijn een belangrijke schakel in de overdracht van micro-organismen. Handen moeten visueel schoon zijn, vrij van sieraden en horloges, de nagels kortgeknipt en geen gebruik van kunstnagels. De polsen moeten vrij zijn van bedekkende kleding. Met handhygiëne wordt bedoeld: de handen wassen met water en zeep of desinfecteren met handalcohol.

Tijdens de COVID-19-pandemie is het nog belangrijker dan normaal dat de uitvoerende medewerker regelmatig de handen reinigt.

Het is niet nodig om voor elke afzonderlijke vaccinatie handhygiëne toe te passen, maar wel op de volgende momenten:

- voor aanvang van de vaccinatiesprekuren;
- na pauzemomenten;
- tussen 3 tot 4 vaccinatiemomenten;
- na hoesten, niezen en neus snuiten;
- na toiletbezoek;
- voor en na het eten en drinken;
- na contact met lichaamsvloeistoffen of uitscheidingsproducten;
- bij zichtbaar vuil (zie ook de Hygiënerichtlijn voor de JGZ).

Meer informatie over het vaccineren tijdens de COVID-19-pandemie staat in bijlage 4 van ‘Richtlijn uitvoering COVID-19-vaccinatie 2021’ op

<https://www.rivm.nl/covid19vaccinatieprofessionals/richtlijn-uitvoering>

Mondneusmaskers, afstand bewaren en andere maatregelen in verband met de COVID-19-pandemie

Veilig werken

- Houd zoveel mogelijk 1,5 meter afstand tot elkaar, de te vaccineren personen en eventuele begeleiders. Tijdens de vaccinatie is dat niet altijd mogelijk. Houd dit moment dus zo kort mogelijk.
- Werk zoveel als mogelijk in vaste teams en leg vast wie wanneer gewerkt heeft. Als er minder wisseling is in personeel, is de kans op verspreiding van het nieuwe coronavirus kleiner, bij een onverhoopt a- of presymptomatische medewerker.

Hygiëne

- De te vaccineren personen en begeleiders hoeven bij binnenkomst de handen niet te reinigen omdat zij geen tot weinig oppervlaktes zullen aanraken.

- De uitvoerende medewerker past regelmatig handhygiëne toe; met water en zeep of handdesinfectiemiddel. Indicatie van regelmatig toepassen is tussen 3 tot 4 vaccinatiemomenten.
- Materialen en handcontactpunten (bureaus, deurklinken, lichtschakelaars, kranen, etc.) aan het einde van de dag (en waar nodig tussendoor) reinigen, bijvoorbeeld met water en allesreiniger of met reinigingsdoekjes.

Gebruik van PBM door medewerkers

De 1,5 meter afstand en het weren van bezoekers met klachten, via triage in de brief en bij binnenkomst, zijn twee van de belangrijkste maatregelen tegen de verspreiding van SARS-CoV-2. Bij de groepsvaccinaties zal het echter niet mogelijk zijn om 1,5 meter afstand te houden. Gezien de huidige hoge prevalentie van COVID-19 in Nederland en de hoeveelheid contactmomenten van een medewerker met personen die gevaccineerd worden, adviseert het RIVM daarom tijdens de COVID-19-vaccinatie chirurgische mondneusmaskers type IIR voor medewerkers die betrokken zijn bij de vaccinatie. Medewerkers die niet direct bij de vaccinatie betrokken zijn, dragen minimaal niet-medische mondneusmaskers.

Gebruik van PBM door bezoekers

Op plekken in Nederland is er vanuit de Rijksoverheid een verplichting voor het gebruik van een niet-medisch mondneusmasker in openbare en overdekte ruimten. Bezoekers aan de vaccinatie locatie wordt daarom gevraagd om een niet-medisch mondneusmasker te dragen, tenzij dit om medische redenen niet mogelijk is.

Afstand houden en doorstroming

- Borg dat iedereen 1,5 meter afstand (2 armlengtes) van elkaar kan houden. De volgende groepen hoeven geen afstand van elkaar te houden maar om praktische redenen kan het toch goed zijn dit wel te doen:
  - Jongeren tot en met 17 jaar hoeven onderling geen 1,5 meter afstand te houden (dit geldt per 1 juli 2020);
  - Kinderen tot en met 12 jaar hoeven daarnaast geen 1,5 meter afstand te houden tot anderen (dit geldt per 1 juli 2020);
  - Personen die tot één huishouden/gezin behoren hoeven onderling geen 1,5 meter afstand te houden.
- Zorg voor een soepele doorstroming en voorkom opstoppingen door bijvoorbeeld deuren open te zetten of door automatische deuren te gebruiken en op afspraak te vaccineren.
- Maak vaste looproutes en geef dit duidelijk aan. Looproutes zijn zodanig ingericht dat men elkaar in verschillende looprichtingen op 1,5 meter afstand kan passeren of pas eenrichtingsverkeer toe. Er ligt extra nadruk op een aparte in- en uitloop wanneer de locatie tevens gebruikt wordt door andere doelgroepen, bijvoorbeeld ouderen of personen met een kwetsbare gezondheid.
- Zorg dat bezoekers ook in de wachtrij 1,5 meter afstand kunnen houden en dat dit de mogelijkheid voor bezoekers die naar buiten komen om 1,5 meter afstand te houden niet belemmert.
- Zorg voor een wachtruimte waar mensen 15 minuten na de vaccinatie kunnen doorbrengen met in achtneming van de 1,5 meter afstand.

Gezondheidscheck

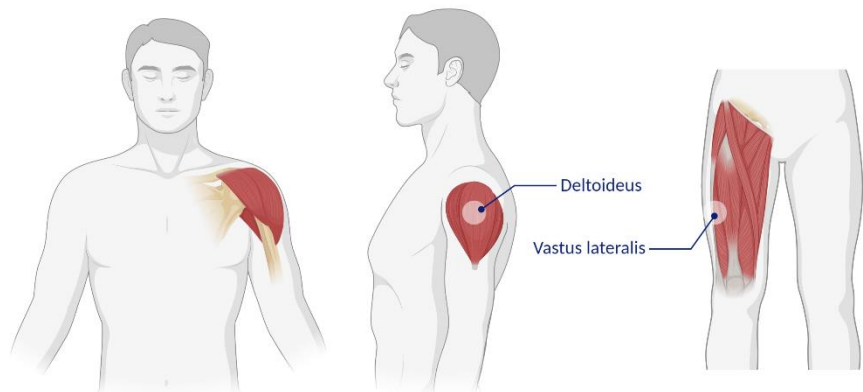
Doe vooraf de gezondheidscheck zoals beschreven op de RIVM-website. Personen met COVID-19-ziekteverschijnselen en personen die contact hebben gehad met iemand met (mogelijk) COVID-19 komen niet naar de locatie. Check dit nogmaals bij aankomst

Toediening

Comirnaty wordt intramusculair (i.m.) toegediend in de bovenarm (m. deltoïdeus). Als er niet in de bovenarm gevaccineerd kan worden, kan de vaccinatie in het bovenbeen worden toegediend (m. vastus lateralis).

*Figuur 1 plaats voor injectie
(bron
www.cdc.gov/vaccines/pubs/pinkbook/vac-admin.html).*

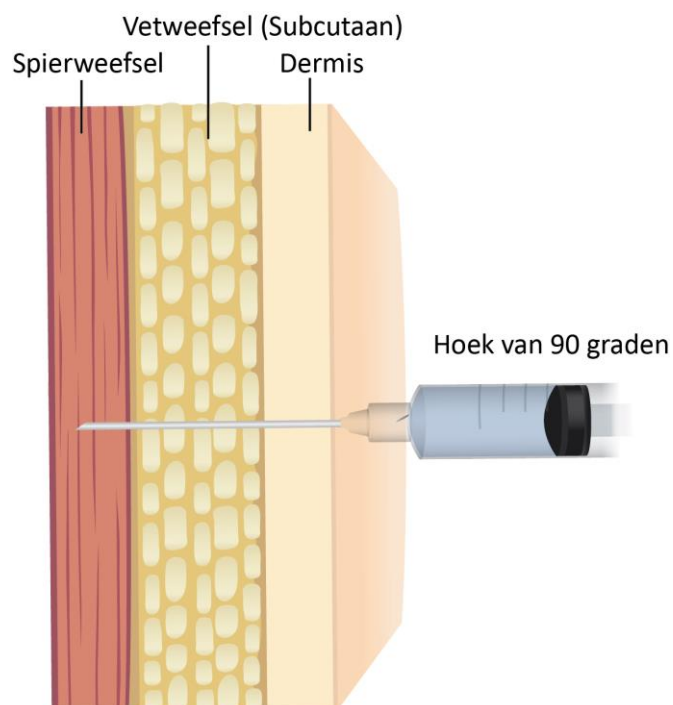

Figuur 2 plaats voor injectie (bron: gemaakt met biorender.com)

De techniek van de intramusculaire injectie

Voer achtereenvolgens de volgende handelingen uit:

1. Ontbloot de injectieplaats en laat knellende kleding losmaken of uittrekken.
2. Fixeer de injectieplaats tussen duim en wijsvinger en trek de huid daarbij strak. Verschuif tevens de huid iets ten opzichte van het onderhuidse bindweefsel.
3. Doorsteek de huid snel en loodrecht.
4. Injecteer het vaccin volledig.
5. Trek de lege spuit terug met een snelle beweging.
6. Plaats het beschermkapje niet meer terug op de naald.
7. Bescherm de naald conform de gebruiksaanwijzing van het veiligenaaldsysteem.
8. Ontkoppel direct naald en spuit met behulp van de naaldencontainer of gooi spuit en naald als geheel in de naaldencontainer (afhankelijk van de afspraken binnen de organisatie).

Figuur 3 Injecteren met een hoek van 90 graden (bron: gemaakt met biorender.com)

Bijwerkingen

Niet-ernstige ongewenste bijwerkingen

De volgende niet-ernstige ongewenste verschijnselen na vaccinaties komen relatief vaak voor:

- Lokale bijwerkingen: pijn, roodheid en zwelling rondom de injectieplaats;
- Systemische coïncidentiele verschijnselen: hoofdpijn, moeheid;
- Systemische ongewenste verschijnselen: koorts gedurende 24 tot 48 uur, flauwvallen/syncope

Ernstige ongewenste verschijnselen

- De volgende ernstige ongewenste verschijnselen na vaccinaties zijn relatief zeldzaam:1
- Lokale bijwerking: abces;
- Systemische bijwerking: anafylaxie

Onwel na vaccinatie: hoe te handelen?

Volg het lokale ziekenhuisbeleid met betrekken tot onwelwording en anafylaxie.

Bron

Deze instructie is gebaseerd op het document 'Richtlijn uitvoering COVID-19-vaccinatie 2021'

<https://www.rivm.nl/covid19vaccinatieprofessionals/richtlijn-uitvoering>